

***Nacionalni centar za vanjsko
vrednovanje obrazovanja***

Identifikacijska
naljepnica

PAŽLJIVO NALIJEPI

SOCIOLOGIJA

SOC D-S001

12

Sociologija

Prazna stranica

SOC D-S001

99

UPUTE

Pozorno slijedite sve upute.

Ne okrećite stranicu i ne rješavajte test dok to ne odobri dežurni nastavnik.

Nalijepite identifikacijsku naljepnicu na sve ispitne materijale koje ste dobili u omotnici.

Ispit traje 90 minuta bez prekida.

Dobro rasporedite vrijeme kako biste mogli riješiti sve zadatke.

Ispred svake skupine zadataka je uputa za njihovo rješavanje.

Pozorno ju pročitajte.

Tijekom pisanja ispita dopušteno je rabiti kemijsku olovku plave ili crne boje.

Pišite jasno i čitljivo. Nečitki odgovori bodovat će se s nula (0) bodova.

Kada riješite test, provjerite odgovore.

Želimo Vam puno uspjeha!

Ova ispitna knjižica ima 24 stranice, od toga 5 praznih.

Način popunjavanja lista za odgovore

Dobro

A	☒	B	☐	C	☐
---	-------------------------------------	---	--------------------------	---	--------------------------

Ispravljanje pogrešnog unosa

A	☒	B	☐	C	☒
---	-------------------------------------	---	--------------------------	---	-------------------------------------

Prepisani
točan
odgovor

Paraf

Loše

A	☐	B	☒	C	☐
---	--------------------------	---	-------------------------------------	---	--------------------------

SOC D-S001

99

Sociologija

I. dio ispita

I. Zadatci višestrukoga izbora

U sljedećim zadatcima između četiriju ponuđenih trebate odabrati jedan odgovor. Odgovore obilježite znakom X i obvezno ih prepisite na list za odgovore.

1. Koji je suvremeni sociolog u svojoj teoriji strukturacije pokušao pomiriti akcijski i strukturalni pristup u izučavanju društvenih pojava, odnosno mikrosociologiju i makrosociologiju?

- A. Manuel Castells
- B. Ulrich Beck
- C. Anthony Giddens
- D. Zygmunt Bauman

- A. ☐
- B. ☐
- C. ☐
- D. ☐

2. Ženi koja prolazi ulicom skupina muškaraca dobacuje primjedbe. Koji će element toga ponašanja analizirati makrosociologija?

- A. interakciju licem u lice između žene i muškaraca
- B. verbalnu komunikaciju u interakciji
- C. neverbalnu komunikaciju s naglaskom na govor tijela
- D. rodnu nejednakost u postindustrijskim društvima

- A. ☐
- B. ☐
- C. ☐
- D. ☐

3. Koja tvrdnja predstavlja zdravorazumski pristup društvenim pojavama?

- A. Objašnjenje društvenih pojava treba biti svima blisko i shvatljivo.
- B. Individualni život treba shvatiti kao dio šire mreže društvenih odnosa.
- C. Znanje o društvenim pojavama mora biti objektivno i provjerljivo.
- D. Tvrdnje o društvenim pojavama treba dokazivati.

- A. ☐
- B. ☐
- C. ☐
- D. ☐

4. Koja društvena skupina predstavlja formalnu organizaciju ili njezin dio?

- A. grupa prijatelja na partiji karata
- B. nogometni navijači na gostujućoj utakmici
- C. učenici 4. b na maturlnome putovanju
- D. nekadašnji maturanti na proslavi godišnjice mature

- A. ☐
- B. ☐
- C. ☐
- D. ☐

LOG D-S001

01

Sociologija

<p>5. Kada britanski studenti „prepisivanje” na ispitu smatraju neprihvatljivim ponašanjem, oni izražavaju pristajanje uz „individualizam”. Što predstavljaju individualizam, domoljublje, sloboda i slični pojmovi?</p> <p>A. norme B. vrijednosti C. rituale D. zakone</p>	<p>A. ☐ B. ☐ C. ☐ D. ☐</p>
<p>6. Što predstavlja navijačko pjevanje, skandiranje, mahanje zastavama i slično?</p> <p>A. zakone B. tabue C. institucije D. rituale</p>	<p>A. ☐ B. ☐ C. ☐ D. ☐</p>
<p>7. Što je od navedenoga znak, a ne simbol?</p> <p>A. riječ „zastava” B. tamni oblaci C. dignuta dva prsta u obliku slova „v” D. zastava Republike Hrvatske</p>	<p>A. ☐ B. ☐ C. ☐ D. ☐</p>
<p>8. Koja osobina pripada sekundarnim društvenim grupama?</p> <p>A. Odnosi među članovima grupe imaju naglašenu emocionalnu dimenziju. B. To su najčešće grupe s malim brojem članova. C. Odnosi među članovima uspostavljeni su u svezi nekoga grupnoga cilja. D. Neposredne interakcije temeljene su na osjećaju solidarnosti i bliskosti.</p>	<p>A. ☐ B. ☐ C. ☐ D. ☐</p>
<p>9. Muškarci će sa ženama češće i slobodnije uspostavljati kontakt očima nego obrnuto zato što misle da imaju viši društveni status od žena. Iz kojih razlika između muškaraca i žena proizlazi neverbalana komunikacija u ovome opisu?</p> <p>A. iz bioloških B. iz ekonomskih C. iz rodnih D. iz psiholoških</p>	<p>A. ☐ B. ☐ C. ☐ D. ☐</p>
<p>LOG D-S001</p> <p>01</p>	

Sociologija

<p>10. Organizacija rada utemeljena na „humanim odnosima” (<i>human relationship</i>) polazi od sljedeće glavne ideje:</p> <p>A. neformalne grupne norme više utječu na proizvodnost rada od povećanja plaće B. prema zaposlenicima treba postupati humano: ne vikati, ne zastrašivati i slično C. zaposlenike ne treba novčano kažnjavati D. potrebno je humanizirati uvjete rada, primjerice, puštati glazbu i slično</p>	<p>A. ☐</p> <p>B. ☐</p> <p>C. ☐</p> <p>D. ☐</p>
<p>11. Kako se nazivaju javna djelovanja (javnost, dragovoljne udruge, interesne skupine, političke stranke i društveni pokreti) koja nisu pod izravnim nadzorom države?</p> <p>A. društvo znanja B. civilno društvo C. industrijsko društvo D. kapitalističko društvo</p>	<p>A. ☐</p> <p>B. ☐</p> <p>C. ☐</p> <p>D. ☐</p>
<p>12. Svjetska komisija za okoliš i razvoj 1987. godine u svojem izvještaju zagovara razvoj koji će počivati na uporabi obnovljivih resursa, a ne na njihovome prekomjernome korištenju. Kako se naziva taj zahtjev koji danas načelno podržava većina vlada u svijetu?</p> <p>A. usmjereni razvoj B. zdravi razvoj C. učinkoviti razvoj D. održivi razvoj</p>	<p>A. ☐</p> <p>B. ☐</p> <p>C. ☐</p> <p>D. ☐</p>
<p>13. Kako Ferdinand Toennies naziva oblik ljudskoga udruživanja koji odgovara gradskomu načinu života?</p> <p>A. društvo B. zajednica C. institucija D. organizacija</p>	<p>A. ☐</p> <p>B. ☐</p> <p>C. ☐</p> <p>D. ☐</p>
<p>14. Koje obilježje ne pripada konzervativnoj ideologiji?</p> <p>A. snažno zauzimanje za obitelj, vjeru, naciju i državu B. zahtjev za poštivanjem idealizirane tradicije i prošlosti C. ljudska prava i slobode proizlaze iz normi i interesa zajednice D. smanjivanje socijalnih razlika u društvu</p>	<p>A. ☐</p> <p>B. ☐</p> <p>C. ☐</p> <p>D. ☐</p>
LOG D-S001	 01

Sociologija

II. Zadatci višestrukih kombinacija

U sljedećim zadacima između pet ponuđenih trebate odabrati dva odgovora. Odgovore obilježite znakom X i obavezno ih prepisite na list za odgovore.

15. Koje su dvije metode kvalitativne?

- A. eksperiment
- B. promatranje uz sudjelovanje
- C. anketa
- D. nestrukturirani (dubinski) intervju
- E. analiza sadržaja komunikacija

A.

B.

C.

D.

E.

16. Koja su dva društvena razloga za samoubojstvo po E. Durkheimu?

- A. nedovoljna ili prevelika integracija s društvenom sredinom
- B. depresija i drugi oblici psihičkih poremećaja
- C. manjkava socijalizacija u obitelji tijekom adolescencije
- D. osjećaj odbačenosti od majke nastao u prvim godinama života
- E. slaba ili snažna regulacija pomoću društvenih normi

A.

B.

C.

D.

E.

17. Koje dvije, među navedenim tvrdnjama, pripadaju sociološkomu opusu Maxa Webera?

- A. Ekonomski čimbenici jedini oblikuju društvenu stratifikaciju.
- B. Proces racionalizacije je bitno obilježje modernih društava.
- C. Sociologija izučava značenja koje pojedinci vežu uz djelovanje.
- D. Nastanak protestantizma posljedica je kapitalističkih društvenih odnosa.
- E. Sociologija otkriva zakone ljudskoga ponašanja slične prirodnim zakonima.

A.

B.

C.

D.

E.

18. Koji društveni položaji **nisu** pripisani?

- A. bjelkinja
- B. ženska osoba
- C. maloljetnica
- D. učenica
- E. šahistica

A.

B.

C.

D.

E.

LOG D-S001

01

Sociologija

19. Koja obilježja pripadaju primarnomu socijalnomu identitetu?

- A. stil potrošnje
- B. osobnost
- C. stil života
- D. zanimanje
- E. rod

- A. ☐
- B. ☐
- C. ☐
- D. ☐
- E. ☐

20. Što francuski sociolog Pierre Bourdieu smatra kulturnim kapitalom koji djeca nejednako stječu u najranijoj dobi i čiji je nedostatak uzrok kasnijega slabijega uspjeha siromašne djece na višim razinama obrazovanja?

- A. opremljenost kućne biblioteke
- B. skup društveno traženih vještina
- C. skup društveno relevantnih znanja
- D. uložena sredstva za učenje stranoga jezika
- E. uložena sredstva za stručno usavršavanje

- A. ☐
- B. ☐
- C. ☐
- D. ☐
- E. ☐

21. Koja su dva svojstva društvenih klasa?

- A. impersonalni (neosobni) odnosi između pripadnika različitih klasa
- B. društvena pokretljivost slična je drugim tipovima stratifikacije
- C. klase se uspostavljaju na religijskoj ili zakonskoj osnovi
- D. najvažnije su ekonomske razlike među društvenim skupinama
- E. formalne zaprjeke omogućuju postojanje jasnih granica među klasama

- A. ☐
- B. ☐
- C. ☐
- D. ☐
- E. ☐

22. Koje dvije tvrdnje opisuju suvremenu obitelj?

- A. sve ranije stupanje u brak
- B. sve veći broj brakova na tisuću stanovnika
- C. porast broja samohranih majki i očeva
- D. porast broja djece u obitelji
- E. sve veći broj samaca

- A. ☐
- B. ☐
- C. ☐
- D. ☐
- E. ☐

LOG D-S001

01

Sociologija

23. Koja su dva svojstva totalitarnoga političkoga poretka?

- A. ekonomska pitanja prepuštena su individualnomu odlučivanju
- B. važnu ulogu u društvu imaju institucije civilnoga društva
- C. dozvoljena je samo jedna politička stranka
- D. postoji samo jedna službena ideologija
- E. podjela vlasti na zakonodavnu, sudbenu i izvršnu

- A. ☐
- B. ☐
- C. ☐
- D. ☐
- E. ☐

24. Povećanje koje dvije skupine zanimanja se uklapa u suvremene ekonomske trendove?

- A. znanstvenika
- B. rutinskih službenika
- C. računalnih stručnjaka
- D. kvalificiranih proizvodnih radnika
- E. nekvalificiranih proizvodnih radnika

- A. ☐
- B. ☐
- C. ☐
- D. ☐
- E. ☐

LOG D-S001

01

Sociologija

III. Zadatci povezivanja i sređivanja

U sljedećim zadacima svakomu pojmu označenomu brojem pridružite odgovarajući pojam označen slovom.

Odgovore obilježite znakom X i obvezno ih prepisite na list za odgovore.

25. Disfunkcijama birokracije pridružite pripadajuće pojavne oblike.

1. izokrenuta racionalnost
2. Parkinsonov zakon
3. željezni zakon oligarhije
4. izvježbana nesposobnost

- A. što je veća birokratska organizacija, veća je moć pojedinaca na njezinome vrhu
- B. organizacija nema rješenja za nove probleme
- C. služba je poziv i postoji sustav napredovanja u njoj
- D. opseg posla povećava se kako bi se ispunilo vrijeme potrebno za njegovo obavljanje
- E. precizna podjela rada na temelju unaprijed donesenih normi
- F. suviše strogi propisi o izgradnji kuća mogu uzrokovati ilegalnu izgradnju

	A.	B.	C.	D.	E.	F.
1.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

26. Primjerima društvenih institucija pridružite njihove vrste.

1. tržište, roba i usluga
2. glasovanje na izborima
3. posvojenje djeteta
4. muzej

- A. obrazovanje
- B. ekonomija
- C. kultura
- D. obitelj i srodstvo
- E. politika
- F. društvene nejednakosti

	A.	B.	C.	D.	E.	F.
1.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

LOG D-S001

05

Sociologija

27. Teorijama devijantnosti pridružite pripadajuće opise.

1. teorija strukturalnoga pritiska
  2. teorija kulturne transmisije
  3. konfliktne teorije
  4. teorija etiketiranja
-
- A. Zakonski propisi omogućuju da odgovorne osobe u tvornici lijekova budu novčano kažnjene zbog ekološke katastrofe, a sitni lopov osuđen na zatvorsku kaznu.
  - B. Ljudi snažnih čeljusti, izbočena čela i dužih ruku skloniji su devijantnosti od normalno građenih ljudi.
  - C. Mladi crnac iz siromašne četvrti New Yorka želi „uspjeti u životu”, bavi se dilanjem droge i za sada je njegova inovacija uspješna.
  - D. Psihopatske osobine ličnosti nasljeđuju se i one su odgovorne za devijantno ponašanje.
  - E. Kći siromašnoga useljenika povremeno se prostituira ne vidjevši u tome ništa loše jer to rade i druge njezine vršnjakinje i prijateljice.
  - F. Luka je razbio izlog, uveden je u policijsku kartoteku kao izgređnik, uvjetno je osuđen, mora se javljati socijalnom radniku, počinje se osjećati devijantno i družiti s osobama koje su u sličnoj situaciji.

	A.	B.	C.	D.	E.	F.
1.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

28. Svakoj vrsti braka pridružite njihovu definiciju.

1. monogamija
  2. poliginija
  3. poliandrija
  4. grupni brak
-
- A. brak jednoga muškarca i jedne žene
  - B. brak jednoga muškarca i više žena
  - C. brak jedne žene i više muškaraca
  - D. životna zajednica muškarca i žene bez formalno skopljenoga braka
  - E. brak muškarca i žene različitoga društvenoga statusa
  - F. nekoliko muškaraca i žena u zajedničkomu braku

	A.	B.	C.	D.	E.	F.
1.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

LOG D-S001

05

Sociologija

29. Religijskim organizacijama pridružite jedno pripadajuće obilježje.

1. crkve
2. sekte
3. denominacije
4. kultovi

- A. prema svetome izražavaju snažne osjećaje obožavanja i strahopoštovanja
- B. male skupine čvrsto povezanih vjernika koje načelno stoje u napetome i kritičnome odnosu prema društvu
- C. male skupine bez čvrste povezanosti s naglaskom na individualno iskustvo
- D. prakticiraju religiozne rituale kojima se, prema vjerovanju, uspostavlja povezanost sa svetim
- E. prihvaćaju dominantne društvene vrijednosti, ali ne prisvajaju sebi monopol nad tumačenjem vjerskih dogmi, karakteristične su za Sjedinjene Američke Države
- F. organizacije su s vrlo razvijenom hijerarhijom položaja i moći koje sebi prisvajaju monopol nad tumačenjem svetih spisa

	A.	B.	C.	D.	E.	F.
1.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

LOG D-S001

05

Sociologija

II. dio ispita – zadatci vezani uz tekstove

Pozorno pročitajte tekstove i odgovorite na postavljena pitanja.

Dražen Živić: Demografski okvir i razvoj obiteljske strukture stanovništva Hrvatske 1971. – 2001.

Demografski činitelji obitelji i braka u Hrvatskoj

Hrvatska se danas nalazi među onim europskim zemljama koje imaju izrazito nepovoljne demografske procese, trendove, odnose i strukture. Posljedica je to relativno specifičnog populacijskog razvoja koji se tijekom XX. stoljeća uglavnom odvijao pod pretežitim utjecajem destabilizacijskih ili remetilackih unutarnjih i vanjskih čimbenika razvoja stanovništva. (...) Dosadašnje su demografske raščlambe neprijeporno pokazale da se najvažnijim destabilizacijskim čimbenicima razvoja stanovništva Hrvatske mogu smatrati: (1) intenzivna ekonomska i politička emigracija...; (2) izravni i neizravni ljudski (demografski) gubitci zbog dva svjetska rata i Domovinskog rata; (3) epidemija kolere... i španjolske gripe...; (4) agrarne kolonizacije (1918. – 1941. i 1945. – 1948.); (5) brza, nekontrolirana, pa i prisilna deagrarizacija i deruralizacija; (6) ubrzana industrijalizacija i urbanizacija, koja je – zbog neodgovarajuće regionalne gospodarske politike – rezultirala pretjeranim napuštivanjem (velikih) gradova; (7) poremećaji prostornog razmještaja stanovništva; (8) česte krize u gospodarskom razvoju; (9) izostanak stimulativne, kako pronatalitetne tako i redistributivne eksplicitne kvantitativne populacijske politike. (...)

Tendencije u prirodnom kretanju stanovništva Hrvatske 1971. – 2001.

Procesi u prirodnom kretanju stanovništva, tj. kretanje nataliteta, mortaliteta i prirodne promjene – uz naprijed navedene destabilizacijske čimbenike demografskog razvoja – glavne su odrednice u razvoju obiteljske strukture stanovništva Hrvatske. Jedan od temeljnih čimbenika relativno negativnih trendova u razvoju obiteljske strukture stanovništva Hrvatske upravo leži u sve nepovoljnijim demoreprodukcijskim procesima. Naime, još od sredine prošloga stoljeća Hrvatska ima sve negativniji trend u prirodnom kretanju stanovništva, koji se najjasnije uočava kroz signifikantno dinamičan, pa i kontinuiran pad nataliteta (broj rođenih), te bitno slabiji porast mortaliteta (broj umrlih), što je rezultiralo sve manjim prirodnim priraštajem stanovništva. Drugim riječima, trend prirodne dinamike stanovništva u zemlji se od sredine XX. stoljeća ubrzano približavao procesu prirodne depopulacije. (...)

(Pogledajte tablicu 1. i 2.)

LOG D-S001

Sociologija

Demografsko starenje

Demografsko starenje, kao globalni demografski proces u Hrvatskoj izrazito depopulacijskih značajki, sa sobom dugoročno donosi niz poremećaja u razvoju stanovništva. Naime, demografsko starenje izrazito nepovoljno utječe na stopu rasta stanovništva, prirodno kretanje, smanjivanje udjela mladih, smanjivanje udjela žena u fertilnoj dobi, prirodnu depopulaciju, ekonomsku aktivnost stanovništva i slično.

U demografskoj je teoriji poznato da ukoliko odnos između starog (60 godina i više) i mladog stanovništva (do 19 godina), ili indeks starenja, premaši granicu od 40 starih na 100 mladih, radi se o starom stanovništvu. Godine 1971. indeks starenja u Hrvatskoj iznosio je 47, 1981. godine 53, 1991. godine 67, a 2001. godine 91 starih na 100 mladih stanovnika. (...)

Znakovito je istaknuti da, prema rezultatima popisa 2001. godine, prosječna starost u Hrvatskoj iznosi 39,3 godine, što znači da je već bitno viša od granične vrijednosti (30 godina) koja razdvaja mladu od stare populacije nekog prostora. (...)

Godine 1953. prosječna starost u Hrvatskoj je iznosila 29,5 godina, što znači da se već prije pola stoljeća Hrvatska nalazila na samom pragu demografske starosti. (...)

(Pogledajte tablicu 3.)

Obiteljska struktura prema popisima 1971., 1981., 1991. i 2001.

U razdoblju od 1971. do 2001. godine ukupan se broj obitelji u Hrvatskoj povećao za 4,1%. Međutim, sa stajališta razvoja obiteljske strukture stanovništva bitno je važnije diferencirano kretanje različitih sastavnica obiteljske slike. Tako su između 1971. i 2001. godine obitelji (bračni parovi) bez djece brojem porasli za 13,2%, majke s djecom za 38,5%, očevi s djecom za 28,6 %, dok je obitelj (bračnih parova) s djecom smanjen za 5,4%. To je vrlo nepovoljan trend u obiteljskoj strukturi Hrvatske, koji ima – kao što je naprijed istaknuto – kompleksne demografske i društveno-gospodarske uzroke. (...)

Tablica 1. Kretanje broja rođenih i umrlih u Hrvatskoj 1971. – 1990. godine

Godina	Rođeni	Umrli	Prirodna promjena
1971. – 1980.	625.264	462.521	162.743
1981. – 1990.	596.297	520.794	75.503
1971. – 1990.	1.221,56	983.315	238.246

Izvor: Vitalna statistika Republike Hrvatske, DZSRH, Zagreb

LOG D-S001

Sociologija

Tablica 2. Kretanje broja rođenih i umrlih u Hrvatskoj 1991. – 2001. godine

Godina	Rođeni	Umrli	Prirodna promjena
1991.	50.815	54.311	–3.496
1992.	44.679	51.323	–6.644
1993.	46.106	50.219	–4.113
1994.	45.426	48.802	–3.376
1995.	45.671	49.826	–4.155
1996.	48.218	49.657	–1.439
1997.	48.604	50.801	–2.197
1998.	47.068	52.311	–5.243
1999.	45.179	51.953	–6.774
2000.	43.746	50.246	–6.500
2001.	40.993	49.552	–8.559
Nakn. upisani	–	6.930	–6.930
UKUPNO	506.505	565.931	–59.426

Izvor: *Vitalna statistika Republike Hrvatske*, DZSRH, Zagreb

Tablica 3. Odabrani pokazatelji dobno-spolne strukture stanovništva Hrvatske 1971. – 2001. godine

Pokazatelji	1971.	1981.	1991.	2001.
Koeficijent maskuliniteta	93,5	93,8	94,4	92,8
Koeficijent feminiteta	106,9	106,6	106,3	107,8
Koeficijent starosti (60 god. i više)	14,9	14,8	17,5	21,5
Koeficijent mladosti (do 19 god. starosti)	31,5	28,2	26,2	23,7
Indeks starenja	47,2	52,6	66,7	90,7
Koeficijent ukupne dobne ovisnosti	48,1	48,4	45,9	48,8
Koeficijent dobne ovisnosti mladih (do 14. god. st.)	33,7	31,3	28,7	25,4
Koeficijent dobne ovisnosti starih (65 god. i više)	14,4	17,0	17,2	23,4

Izvor: *Popis stanovništva 2001.*, DZSRH, Zagreb, 2002.

LOG D-S001

Sociologija

IV. Zadatci dopunjavanja

U sljedećim zadatcima dopunite rečenice upisivanjem pojmova koji nedostaju.
Odgovore upišite na predviđeno mjesto u ovoj knjižici.
Ne popunjavajte prostor za bodovanje.

30. Brojčani odnos mladoga i staroga stanovništva se statistički izražava

_____.

0

☐

1

☐

bod

31. Prema funkcionalistima dvije su nezamjenjive funkcije obitelji u industrijskome

društvu: emocionalna stabilizacija ličnosti i _____.

0

☐

1

☐

bod

32. U suvremenome društvu sve je češći zajednički život muškarca i žene bez formalno
slopljenoga braka, a ta se pojava naziva

_____.

0

☐

1

☐

bod

33. Teorija po kojoj će i u nerazvijenim zemljama doći do opadanja nataliteta, odnosno
smanjivanja rasta stanovništva, jer je ta treća faza demografskih promjena
posljedica industrijalizacije i modernizacije, naziva se teorija demografske

_____.

0

☐

1

☐

bod

LOG D-S001

02

Sociologija

34. Proces u kojem cijeli svijet postaje jedinstveni sustav, a koji također utječe i na demografske procese u hrvatskome društvu naziva se

_____.

0

☐

1

☐

bod

LOG D-S001

02

Sociologija

V. Zadaci kratkih odgovora

U sljedećim zadacima trebate odgovoriti kratkim odgovorom (od jedne do nekoliko riječi ili jednostavnom rečenicom).

Odgovore upišite na predviđeno mjesto u ovoj knjižici.

Ne popunjavajte prostor za bodovanje.

35. Razlika kojih veličina daje prirodni prirast?

0

☐

1

☐

bod

36. Promjene u suvremenoj obitelji mijenjaju sliku o nuklearnoj (nukleusnoj) obitelji. Tko sačinjava nuklearnu obitelj?

0

☐

1

☐

bod

37. Brojni su destabilizacijski čimbenici razvoja stanovništva Hrvatske tijekom 20. stoljeća: dva svjetska rata, suviše nekontrolirana ili/i prisilna deagrarizacija, ubrzana industrijalizacija, urbanizacija i slično. Koji je zadnji nedavni povijesni događaj utjecao na demografska kretanja stanovništva u Republici Hrvatskoj?

0

☐

1

☐

bod

38. Kako se može, pomoću teksta, definirati depopulacija?

0

☐

1

☐

bod

LOG D-S001

02

Sociologija

VI. Zadatci produženih odgovora

U sljedećim zadatcima trebate odgovoriti u nekoliko rečenica, jasno i sažeto, usmjeravajući se na ono bitno za zadatak.

Odgovore upišite na predviđeno mjesto u ovoj knjižici.

Ne popunjavajte prostor za bodovanje.

- 39.** Usporedite razdoblja od 1971. do 1990. i od 1991. do 2001. godine. Što možete zaključiti o razlikama u prirodnome prirastu u tim razdobljima pomoću teksta te tablice 1. i tablice 2.? Potkrijepite brojkama. Postoji li razlika u prirodnome prirastu između 1971. i 1980. te 1981. i 1990. godine?

---

0 ☐
1 ☐
2 ☐
3 ☐
bod

- 40.** Kako se može nazvati obitelj iz koje se razvila moderna obitelj na Zapadu pa tako i u hrvatskome društvu?
Opišite barem tri promjene koje se događaju u suvremenoj obitelji od kojih su neke spomenute u tekstu, a o nekima se može zaključiti prema podacima iz svih triju tablica.

Hrvatska je jedna od rijetkih europskih zemalja u kojoj se u braku rađa više od 90% djece. Pridodajmo tomu i relativno nizak koeficijent razvoda brakova u odnosu na druge europske zemlje. Na što ukazuju ti podatci?

---

0 ☐
1 ☐
2 ☐
3 ☐
bod

LOG D-S001

02

Sociologija

41. Što je demografsko starenje? Opišite barem tri pojava oblika u kojima se očituje (tablica 3.). Zaključite o negativnim posljedicama demografskoga starenja u gospodarstvu i društvu općenito.

0

☐

1

☐

2

☐

3

☐

bod

LOG D-S001

02

Sociologija

Prazna stranica

LOG D-S001

99

Sociologija

Prazna stranica

LOG D-S001

99

Sociologija

Prazna stranica

LOG D-S001

99

Sociologija

Prazna stranica

LOG D-S001

99